Valtiovarainministeriö

Kekäläinen Antti (VM)
Järvenpää Soila (VM)

Neuvostoraportti

13.11.2023

EU/8/2023-VM-163

Ecofin-neuvoston 9.11.2023 sekä Euroryhmän ja laajennetun kokoonpanon kokoukset 8.11.2023, Bryssel

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 9.11.2023 ja Euroryhmä 8.11.2023

Ecofin-aamiaisen yhteydessä käytiin keskustelu finanssipoliittisten sääntöjen muuttamisesta puheenjohtajan *Landing Zone* -asiakirjaan (LZ) perustuen. Jäsenvaltiot katsoivat, että pj-maan uusi LZ asiakirja on vienyt keskusteluja eteenpäin, mutta työtä on kuitenkin vielä jäljellä. Puheenjohtaja kertoi, että suunnittelee järjestävänsä ylimääräisen Ecofin-neuvoston mahdollisesti 23.11., jotta joulukuun Ecofin-neuvostossa 8.12. saavutettaisiin yleisnäkemys. Puheenjohtaja aikoo kierrättää kokonaiskompromissiehdotuksen lähiaikoina jäsenvaltioille. Lisäksi Ecofin-aamiaisella kuultiin euroryhmän puheenjohtajan suullinen tiedonanto edellisen päivän euroryhmän kokouksista sekä komission makrotaloudellinen tilannekatsaus. Belgia kertoi lyhyesti EIP:n johtajavalintaprosessin tilanteesta.

Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutukset –asiakohdassa komissio kertoi lyhyesti Ukrainan taloudellisesta tilanteesta, Venäjän jäädytettyjen varojen keskusteluista sekä pakotteiden toimeenpanosta. Talouden elpymisen asiakohdassa komissio antoi tilannekatsauksen elpymis- ja palautumissuunnitelmien toimeenpanosta sekä hyväksyttiin Itävallan, Ruotsin, Tanskan ja Liettuan päivitetyt elpymissuunnitelmat ja niistä tehtävät neuvoston täytäntöönpanopäätökset.

Euroopan finanssipoliittisen komitean puheenjohtaja esitteli komitean 2023-vuosiraportin keskeisiä tuloksia. Lisäksi esillä oli näkemystenvaihto eurooppalaisesta ohjausjaksosta ja neuvosto hyväksyi päätelmät EU:n tilastoista. Lopuksi Euroopan tilintarkastustuomioistuin esitteli vuosikertomuksensa unionin varainkäytöstä varainhoitovuonna 2022.

Ecofin-neuvoston yhteydessä pidettiin vuosittainen EU-EFTA-ministeridialogi, jonka aiheena oli tällä kertaa teollisuuspolitiikka.

Euroryhmässä käytiin säännöllinen keskustelu makrotalouden kehityksestä. Keskustelussa pohdittiin vuoden 2024 makrotaloudellisten ja julkisen talouden näkymien keskeisiä haasteita. Euroryhmä keskusteli myös komission taustamuistion pohjalta euroalueen kilpailukyvyn nykytilanteesta, haasteista ja tärkeimmistä politiikkatoimista. Euroryhmän pankkiunionikokoonpanossa kuultiin yhteisen valvontamekanismin ja yhteisen kriisinratkaisuneuvoston puheenjohtajien puolivuosittaiset raportit. Laajennetussa kokoonpanossa keskusteltiin myös Euroopan pääoma- ja rahoitusmarkkinoiden tilanteesta. Keskustelussa kuultiin alustukset markkinatoimijoilta. Painopiste oli tällä kertaa institutionaalisissa sijoittajissa, mukaan lukien valtioiden sijoitusrahastoissa ja eläkerahastoissa, sekä vähittäissijoittajissa.

Ecofin-aamiainen 9.11.2023

Finanssipoliittisten sääntöjen muuttaminen

Ecofin-ministerien aamiaisella käytiin keskustelu finanssipoliittisten sääntöjen muuttamisesta puheenjohtajamaa Espanjan päivitetyn *Landing Zone* –asiakirjan (LZ) perusteella. Puheenjohtajan mukaan LZ-asiakirjaa on vahvistettu muun muassa turvalausekkeiden osalta, mutta samalla on myös luotu poikkeussääntöjä suunnitelmien ensimmäiselle kierrokselle mm. siten, että elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) kautta saisi automaattisesti sopeutusperiodin pidennyksen. Myös institutionaalista tasapainoa on vahvistettu neuvoston roolia vahvistamalla.

Jäsenvaltiot katsoivat, että pj-maan uusi LZ-asiakirja on vienyt keskusteluja eteenpäin, mutta työtä on kuitenkin vielä jäljellä. Usea jäsenvaltio katsoi, että erityisesti turvalausekkeiden suhteen LZ on liikkunut oikeaan suuntaan, mutta turvalausekkeiden kalibroinnin suhteen tarvitaan vielä poliittista keskustelua. Osa jäsenvaltioista kritisoi pj:n ehdottamia poikkeusratkaisuja. Puheenjohtajalta toivottiin kokonais-kompromissiehdotusta, jotta ehdotusten tarkkoja vaikutuksia voitaisiin arvioida.

Komissio katsoi, että jos kehikosta päästään sopuun nykyisen institutionaalisen kauden puitteissa, niin vuosi 2024 tulee olemaan eräänlainen siirtymävuosi ja se tullaan ottamaan huomioon komission kevätpaketissa maakohtaisissa suosituksissa ja finanssipoliittisessa ohjauksessa vuodelle 2025.

Lisäksi Ecofin-aamiaisella kuultiin euroryhmän puheenjohtajan suullinen tiedonanto edellisen päivän euroryhmän kokouksista ja komissio kertoi makrotaloudellista tilanteesta ja näkymistä. Belgia kertoi myös Euroopan investointipankin (EIP) johtajavalintaprosessin etenemisestä.

Ecofin-neuvosto 9.11.2023

Muut asiat: Tilannekatsaus vireillä oleviin rahoituspalvelualan lainsäädäntöhankkeisiin

Puheenjohtaja kertoi, että pikamaksuasetuksesta on löytynyt sopu neuvottelussa Euroopan parlamentin kanssa, ja että puheenjohtaja on toiveikas, että toimielinten välinen trilogisopu saavutetaan myös Solvenssi 2, vakuutusyritysten ja jälleenvakuutusyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehys (IRRD) sekä Listing Act -asioissa Espanjan puheenjohtajakauden loppuun mennessä.

Komissio katsoi, että nyt on löydettävä viimeinen puristus neuvotteluissa, jotta tärkeät ehdotukset saadaan valmiiksi ennen Euroopan parlamentin vaaleja ensi vuonna. Komissio mainitsi erityisen tärkeänä sen, että edistytään rahanpesua ja terrorismin rahoituksen estämistä koskevissa neuvotteluissa, kuin myös keskusvastapuolisasetus / EMIR -paketissa.

Finanssipoliittisten sääntöjen muuttaminen
a) Asetus talouspolitiikan ja monenvälisen julkisen talouden valvonnan tehokkaasta yhteen-sovittamisesta
b) Asetus liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpanon nopeuttamisesta ja selkeyttämisestä

Puheenjohtajamaa Espanja kertoi lyhyesti toimistaan asian suhteen puheenjohtajakautensa aikana. Puheenjohtajan mukaan kaikki tekevät töitä rakentavasti, ja ovat kompromissihakuisia. Asia on poliittisesti ja teknisesti monimutkainen, joten konsensuksen hakeminen on hankalaa. Puheenjohtaja kiitti myös komissiota yhteistyöstä. Espanja on ottanut esillä olleeseen ehdotukseensa (*Landing Zone*) mukaan näkemyksiä kaikista jäsenmaista. Uusi ehdotus pitää sisällään yksinkertaisemman ja avoimemman kehikon. Ehdotus on tasapainoinen ja johdonmukainen, ja se onkin saanut positiivista palautetta. Puheenjohtaja esittää lähipäivinä luonnoksen lakitekstistä. Marraskuussa tulee todennäköisesti olemaan ylimääräinen Ecofin-kokous, jotta joulukuun Ecofin-neuvostossa (8.12.) voidaan saavuttaa yleisnäkemys.

Komissio kiitti puheenjohtajamaata ja muistutti edessä olevista toimielinten kolmikantaneuvotteluista (trilogit), joiden vuoksi sopu jäsenmaiden kesken olisi hyvä saada tehtyä tämän vuoden puolella. Komissio piti kompromissia hyvänä. Julkinen talous pitää saada takaisin uomiinsa samalla kasvusta huolehtien. Jäsenmaiden tulee myös pystyä toimeenpanemaan uusi kehikko.

EKP toivoi kasvu- ja investointiystävällisemmän kehikon, jossa myös täytäntöönpanosta huolehditaan.

Asiakohdassa ei jatkettu aamiaisella käytyä keskustelua finanssipoliittisten sääntöjen muuttamisesta.

Finanssipoliittisten sääntöjen muuttaminen: Direktiivi jäsenmaiden julkisen talouden kehyksiä koskevista vaatimuksista

Asiakohdassa ei jatkettu aamiaisella käytyä keskustelua finanssipoliittisten sääntöjen muuttamisesta.

Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset

Komissio kertoi lyhyesti Ukrainan taloudellisesta tilanteesta, Venäjän jäädytettyjen varojen keskusteluista sekä pakotteiden toimeenpanosta.

Komissio totesi, että EU on ollut suurin Ukrainan tukija ja makrotaloudellinen rahoitusapu (MFA+) saatetaan loppuun tänä vuonna. Ukrainan ensi vuoden rahoitustarve on kasvanut ja IMF:n tulevan mission kautta saadaan tarkempaa tietoa rahoitustarpeesta. Komissio korosti, että Ukrainan tukeminen vaatii kaikkien kansainvälisten kumppaneiden osallistumisen. Komissio toivoo, että Ukrainan tukivälineestä päästään sopuun mahdollisimman pian.

Venäjän jäädytettyjen varojen osalta komissio viittasi G7-lausuntoon. Komissio tukee sitä, että Venäjän varat pysyvät jäädyttyinä sodan jatkuessa. Komission mukaan suurin osa Venäjän jäädytetyistä varoista on EU-alueella. Komissio ei harkitse jäädytetyn pääoman käyttöä, vaan siitä saatavan tuoton käyttöä. Työryhmä on käynyt asiasta keskusteluja ja komissio jatkaa työtään lainsäädäntöehdotuksen valmistelun suhteen. Komissio totesi, että Venäjä on kiertänyt pakotteita kolmansien maiden kautta ja on tärkeää estää pakotteiden kiertäminen. Komissio valmistelee 12. pakotepakettia.

Muutamat jäsenvaltiot painottivat, että Venäjän jäädyttyjen varojen suhteen tulee noudattaa kansainvälistä oikeusperustaa. Osa jäsenvaltiosta ilmaisi, Suomi mukaan lukien, että Ukrainan tukemista on jatkettava ja toivoivat komission lainsäädäntöehdotusta Venäjän jäädyttyjen varojen osalta. Lisäksi toivottiin komission julkaisevan 12. pakotepaketin mahdollisimman pian.

Taloudellinen elpyminen Euroopassa
a) Elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) toimeenpano
b) Elpymis- ja palautumistukivälineen mukaiset neuvoston täytäntöönpanopäätökset

Asiakohdassa a) komissio antoi tilannekatsauksen elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta. Komissio katsoi RRF-välineen osoittaneen selviä tuloksia vuonna 2022 ja toimineen näin EU:n muita rahoitusvälineitä täydentävänä elementtinä. Komissio ei yhtynyt Euroopan tilintarkastustuomioistuimen huomautuksiin vuoden 2022 RRF-maksatusten osalta, mutta ottaa kuitenkin huomioon sen suosituksia ja jatkaa RRF-välineen kehittämistä tältä osin. Komission mukaan RRF-välineen kautta on tämän vuoden loppuun mennessä myönnetty yhteensä noin 200 mrd. euroa. Komissio katsoi, että elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanoa tulee jatkaa kiihtyvällä tahdilla. Komissiolla on tällä hetkellä arvioinnissa 13 päivitettyä suunnitelmaa.

Asiakohdassa b) komissio esitteli lyhyesti neljä päivitettyä elpymis- ja palautumissuunnitelmaa. Itävalta, Ruotsi, Liettua ja Tanska käyttivät lyhyet puheenvuorot suunnitelmapäivityksistään.

Puheenjohtaja totesi, että pöydällä oleville päivitetyille suunnitelmille ja niistä tehtäville neuvoston täytäntöönpanopäätöksille on neuvoston tuki.

Euroopan finanssipoliittisen komitean vuosiraportti 2023

Euroopan finanssipoliittisen komitean (EFB) puheenjohtaja Niels Thygesen esitteli EFB:n vuosiraportin keskeisiä tuloksia. EFB:n mukaan EU-alueen taloudellinen tilanne parani vuonna 2022, mutta kohdentamattomat energiatukitoimet aiheuttivat merkittävän finanssipoliittisen vaikutuksen. Toimet vaikuttivat myös inflaation kiihtymiseen. Lisäksi julkisen sektorin menot ylittivät keskipitkän aikavälin potentiaalisen kasvun, josta tulee olla huolissaan. EFB:n arvion mukaan korona- ja muista tukitoimista puhdistetut menot kasvoivat koko EU-alueella nopeammin kuin keskipitkän aikavälin potentiaalinen tuotanto.

EFB:n puheenvuorossa painotettiin sääntöperusteiseen järjestelmään palaamista. EFB on tukenut komission uutta ehdotusta finanssipoliittisten sääntöjen uudistamiseksi. EFB tukee erityisesti jäsenvaltiokohtaista lähestymistapaa, kehikon yksinkertaistamista sekä kansallisen omistajuuden vahvistamista. Lisäksi EFB katsoo, että ehdotuksessa tulisi olla mukana myös keskitetty finanssipoliittinen kapasiteetti.

Komissio yhtyi EFB:n huomioon, että vuonna 2022 ei rakennettu puskureita ja jäsenvaltioiden energiatukitoimet eivät olleet kohdistettuja ja määräaikaisia. Komissio piti vakaus- ja kasvusopimuksen poikkeuslausekkeen käyttöönottoa tarpeellisena vuosina 2022 ja 2023. Komission mukaan uudessa kehikossa valvonta yksinkertaistuu, kun aletaan seurata nettomenouraa. Komissio totesi myös, että keskitetty finanssipoliittinen kapasiteetti tulee jossain vaiheessa, mutta nyt se ei ole mukana. Komissio on todennut avaamansa liiallisen alijäämän menettelyt (EDP) ensi keväänä.

Euroopan keskuspankki (EKP) yhtyi EFB:n näkemykseen siitä, että EU:n finanssipoliittisessa arkkitehtuurissa tulisi olla mukana myös finanssipoliittinen kapasiteetti.

Eurooppalainen ohjausjakso: Saadut opit ja jatkotyö

Komissio totesi alustuksessaan, että haasteet ovat tehneet koordinaatiosta entistä tärkeämmän. Seuraavaa ohjausjaksoa luonnehtivat keskustelu uudesta finanssipolitiikan kehikosta, Euroopan parlamentin vaalit sekä liiallisen alijäämän menettelyiden (EDP) avaaminen. Komissio aikoo hyväksyä 19.6.2024 kevätpaketin, mutta syväanalyyseista käydään keskustelua jo kevään aikana. Komissio kertoi julkaisevansa syysennusteen 15.11.2023 ja syyspaketin 21.11.2023.

Talous- ja rahoituskomitean (EFC) puheenjohtaja totesi, että vuosi 2023 oli ohjausjakson aikataulujen suhteen tiukka ja että vuodesta 2024 näyttää tulevan vielä haastavampi aikataulujen suhteen. Tämä tulee vaikeuttamaan maakohtaisista suosituksista (CSR) ja monenkeskisestä valvonnasta käytävää keskustelua. Mikäli uudesta kehikosta päästää sopuun, niin myös tällä on vaikutusta ensi vuoden aikatauluihin. EFC-puheenjohtaja jatkaa keskustelua komission kanssa aikatauluista ja prosessista.

Päätelmät EU:n tilastoista

Asiakohdassa hyväksyttiin päätelmät EU:n tilastoista komission lyhyen alustuksen jälkeen.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen (ETT) vuosikertomus Euroopan unionin talousarvion täytäntöönpanosta varainhoitovuodelta 2022

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen presidentti Tony Murphy esitteli ETT:n 2022-vuosikertomuksen. ETT on antanut unionin tileille ja tuloille puhtaat lausunnot, mutta kielteisen lausunnon unionin menoille, kokonaisvirhetason ollessa 4,2 prosenttia. ETT löysi myös elpymis- ja palautumistukivälineen osalta virheitä 15 maksussa. ETT katsoi, että erityisesti kiireellä tehdyt toimet ja inflaatio ovat vaarantaneet elpymisvälineen tuloksellisen ja tehokkaan toimeenpanon.

Komissio oli tyytyväinen tilien ja tulojen puhtaista lausunnoista. Menojen osalta komissio muistutti, että pohjimmiltaan kyse on muun muassa sääntöjen monimutkaisuudesta ja suurilta osin tahattomista virheistä, eikä petoksista. Komissio korjaa virheitä ja tarkastelee virhetasoa sulkuhetkellä, jolloin päästään komission arvioiden mukaan selkeästi alle olennaisuusrajan.

Puheenjohtaja totesi, että neuvoston vastuuvapaussuositusta tullaan työstämään Belgian puheenjohtajakaudella. Muutama jäsenvaltio, Suomi mukaan lukien, ilmaisi huolensa korkeasta virhetasosta.

Suomen edustajat
Pysyvä edustaja Markku Keinänen ja virkamiesvaltuuskunta

EU-EFTA-ministeridialogi 9.11.2023

Vuosittaisen EU-EFTA-ministeridialogin aiheena oli teollisuuspolitiikka. Tšekki piti EFTA-maiden puolesta avauspuheenvuoron, jossa toi esiin EFTA-maiden näkemyksiä viimeaikaisiin teollisuuspolitiikan toimintatapojen muutoksiin sekä niiden mahdollisiin vaikutuksiin maiden talouksiin. EFTA-maiden puheenvuoroissa esiteltiin lyhyesti maiden talouksen viime aikaisia kehityksiä ja tunnuslukuja. EFTA-maat korostivat puheenvuoroissaan sääntöihin ja markkinaehtoisuuteen perustuvaa järjestelmää sekä varoittelivat valtiontukikilpailun negatiivisista vaikutuksista. Puheenjohtajan mukaan sekä haasteet että tavoitteet ovat kumppanimaiden kesken yhteisiä.

Komissio toi esiin, että EFTA- ja EU-mailla on vahvat yhteiset intressit kohti päästöjen vähentämistä. Samalla halutaan pitää kiinni sääntöpohjaisen ja avoimen kansainvälisen kaupan tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämisestä.

Euroryhmä 8.11.2023

1. **Makrotaloudellinen kehitys euroalueella, ml. inflaatio ja tilannekatsaus finanssipolitiikan koordinaatiosta**

Ensimmäisessä asiakohdassa euroryhmässä käytiin säännöllinen keskustelu makrotalouden kehityksestä. Euroopan komissio ja keskuspankki alustivat keskustelua kertomalla analyysistään viimeaikaisesta makrotalouden kehityksestä, mukaan lukien inflaatiosta, sekä sen mahdollisesta vaikutuksesta talouspolitiikan koordinaatioon. Keskustelua käytiin riskeistä ja erityisesti globaaleista kehityskuluista. Keskustelussa pohdittiin vuoden 2024 makrotaloudellisten ja julkisen talouden näkymien keskeisiä haasteita. Taloustilanteen osalta näyttäisi siltä, että kokonaisinflaatio on hidastumassa ja että euroalueen työmarkkinat ovat edelleen joustavia. Jäsenvaltiot toivat esille muun muassa, että inflaatioon on edelleen kiinnitettävä huomiota. Merkkejä on olemassa myös talouskasvun hidastumisesta. Komissio julkaisee syksyn ennusteensa 15.11. Euroryhmän keskustelussa sivuttiin myös euromaiden ensi vuoden talousarviosuunnitelmia ja finanssipolitiikan normalisoitumista. Alustavia talousarviosuunnitelmia käsitellään yksityiskohtaisesti seuraavassa joulukuun kokouksessa, jolloin euroryhmä antaa lausunnon aiheesta.

2. Euroalueen kilpailukyky: tilannekatsaus, haasteet ja vaihtoehtoiset toimet

Osana uutta euroalueen kilpailukykyä koskevaa työvirtaa euroryhmä keskusteli komission taustamuistion pohjalta euroalueen kilpailukyvyn nykytilanteesta, haasteista ja tärkeimmistä politiikkatoimista. Komissio taustoitti keskustelua kertoen, missä euroalueella nykyisellään ollaan kilpailukyvyn suhteen ja millä politiikkatoimilla voidaan vaikuttaa tulevaan kilpailukykyyn. Euroryhmän keskusteluissa oli näkemys yhteisistä tekijöistä, jotka vaikuttavat tuottavuuteen, investointeihin ja innovointiin euroalueella. Esille tuotiin yhteismarkkina-alueen tärkeä rooli ja sääntelyn vähentämisen merkitys sekä toisaalta investointeihin kannustaminen.

3. Slovakian politiikkaprioriteetit

Lisäksi euroryhmässä kuultiin Slovakian uuden hallituksen talouspoliittisista prioriteeteista.

Euroryhmän pankkiunionikokoonpano

3. Raportti pankkiunionin toiminnallisista näkökohdista

Euroryhmän pankkiunionikokoonpanossa kuultiin yhteisen valvontamekanismin ja yhteisen kriisinratkaisuneuvoston puheenjohtajien puolivuosittaiset raportit. Asiakohdassa käsiteltiin pankkijärjestelmän terveyttä ja tarvittavia toimia järjestelmän kestävyyden säilyttämiseksi ja edessä oleviin haasteisiin vastaamiseksi. Jäsenvaltiot tunnistivat pankki- ja rahoitusjärjestelmän hyvän kunnon viimeaikaisista tapahtumista huolimatta, mikä on tulos tehdyistä kehitystoimista.

Euroryhmän laajennettu kokoonpano

1. Euroopan pääoma- ja rahoitusmarkkinoiden tulevaisuus: näkemystenvaihto markkinatoimijoiden kanssa pääomarahoituksen avaamisen ajureista EU:ssa.

Euroryhmässä toukokuussa sovitun lähestymistavan mukaisesti ministerit jatkoivat näkemystenvaihtoaan markkinatoimijoiden kanssa Euroopan pääoma- ja rahoitusmarkkinoiden tulevaisuudesta. Painopiste oli tällä kertaa institutionaalisissa sijoittajissa, mukaan lukien valtioiden sijoitusrahastoissa ja eläkerahastoissa, sekä vähittäissijoittajissa. Keskustelussa alustivat Ronald Wuijster hollantilaisesta sijoitusyhtiö APG:sta ja Trond Grande norjalaisesta NBIM:sta. Euroryhmä keskusteli alustajien kanssa siitä, kuinka institutionaalisten sijoittajien osuutta Euroopan pääomamarkkinoilla voitaisiin vahvistaa painottaen erityisesti sijoitusstrategioita ja kuinka EU:n pääomamarkkinoiden pirstoutumisen voisi huomioida paremmin. Myös EU:n pääomamarkkinoiden houkuttelevuuden parantaminen nousi esille verrattuna muihin suuriin markkinoihin.

Euroryhmän puheenjohtaja totesi, että Euroopan unionissa on paljon mahdollisuuksia lisätä vähittäissijoittamista ja institutionaalisia investointeja, ja komissiolla on jo käynnissä aloitteita tämän suhteen. Euroryhmä jatkaa keskusteluja pääoma- ja rahoitusmarkkinoiden tulevaisuudesta.

Suomen edustajat

Alivaltiosihteeri Leena Mörttinen (VM), finanssineuvos Marketta Henriksson (VM)